

Idees d'actualitat - Los populismos y la pérdida de legitimidad democrática

2024 es un año importante para la democracia, puesto que se habrá establecido un récord de elecciones y de votantes a lo largo de estos doce meses. Pero lo que de alguna manera podría considerarse como un triunfo para la democracia, se ve cuestionado por el hecho de que la calidad del sistema democrático y de los procesos electorales se ha deteriorado significativamente en muchos países a lo largo de los últimos años. Asimismo, el informe anual del Instituto Internacional para la Democracia y la Asistencia Electoral, (IDEA Internacional) sobre el estado de la democracia en el mundo revela que la crítica a la legitimidad electoral se ha convertido en un fenómeno mundial, con un incremento de las denuncias por fraude y de la desconfianza en los sistemas electorales. Un ejemplo de esto son las acusaciones infundadas por Donald Trump en 2020 y por Jair Bolsonaro en 2022, que culminaron con el asalto al Capitolio de los Estados Unidos y del Congreso, el Palacio Presidencial y del Tribunal Supremo de Brasil.

El informe identifica cuatro causas principales que justifican esta pérdida de confianza: el aumento de la desigualdad, la corrupción, la incapacidad de las democracias para gestionar los cambios sociales extremos y un entorno internacional más tolerante hacia los regímenes

autoritarios. Estos factores favorecen a su vez una polarización política extrema, siendo ésta influenciada por las redes sociales.

Por lo tanto, vivimos en una época de gran incertidumbre donde nuevos y numerosos retos amenazan los patrones de estabilidad y de crecimiento a los que estábamos acostumbrados. Este es el contexto en que los partidos políticos y movimientos populistas y de extrema derecha están ganando cada vez más protagonismo y ocupando cuotas de poder en las sociedades democráticas. La problemática de la inmigración se ha convertido en una de las banderas de las fuerzas de la extrema derecha que tienen como objetivo ganar más votos, la mayoría de veces gracias a la difusión de una imagen distorsionada de los inmigrantes y refugiados que poco tiene que ver con la realidad. La derecha radical también se ha especializado en el uso de las redes sociales para difundir y tergiversar todo tipo de incidentes que les permitan atribuir actos de violencia a los inmigrantes, alimentando de este modo el racismo y la xenofobia.

Frente a este suceso, cabe destacar que los partidos políticos tradicionales no han conseguido construir un relato que permita contrarrestar estos discursos que van calando cada vez más en amplios sectores de la sociedad occidental. Al contrario, a menudo acaban imitando o se apropian del discurso de la extrema derecha y proponen medidas más duras para atraer al electorado. Sin embargo, desde hace unos años, y elección tras elección, se ha visto que esta táctica ha sido ineficaz para romper la dinámica al alza de la extrema derecha. Europa envejece, y a pesar de que los inmigrantes tienen un papel en la economía y en la sociedad que actualmente es insustituible, y que seguramente todavía lo será más aún, existe un problema de integración y de percepción que las democracias no pueden ignorar. Las respuestas no son fáciles, pero parece evidente que copiar a los xenófobos o repetir argumentos de mera racionalidad económica no parecen ser un razonamiento que permita alejar a los electores de los extremos.

Uno de los factores más relevantes es el gran aumento del apoyo a la derecha entre los sectores más jóvenes de la población en prácticamente toda Europa, especialmente entre los hombres. Los votantes más jóvenes, preocupados por la alta inflación, las guerras y la falta de vivienda accesible, han pasado de dar su apoyo a los partidos *mainstream* a votar por la extrema derecha. De hecho, esta generación ha crecido en contextos de crisis crónica: economía, política, migratoria, climática, pandémica, inflacionista, etc. Es por estos motivos que nunca han conocido otra realidad y han llegado a la mayoría de edad sin expectativas de estabilidad profesional o financiera. Es por ello que muchos jóvenes ya no creen en un sistema político dominante que consideren obsoleto, corrupto, ineficaz, incapaz de satisfacer sus necesidades y que cada vez más se aleja de sus intereses y valores. Como consecuencia, este sentimiento de exclusión ha encaminado una gran parte de la juventud hacia una fuerte desconexión política y la búsqueda de maneras alternativas de participar y actuar a través de la supuesta legitimidad de la frustración.

También conviene admitir que todos tenemos cierta responsabilidad en este fenómeno de erosión de la democracia. Puede que fuéramos excesivamente optimistas y que diéramos por hecho que la democracia había venido para quedarse, que después del final de la Guerra Fría solo podría haber un camino de progreso indefinido y de perfeccionamiento de

la democracia. Algunos incluso anunciaron el final de la Historia, pero tuvieron que rectificarlo unos años más tarde. Probablemente, tampoco hemos estado lo suficientemente atentos a las señales de alerta, como el crecimiento de la desigualdad y de las promesas fallidas. Finalmente, el auge del iliberalismo ha cambiado nuestra perspectiva sobre aquello que creíamos cierto, de la misma manera que la policrisis desencadenada por los choques políticos, sociales, económicos, climáticos, tecnológicos y sanitarios ha afectado nuestras sociedades.

Asimismo, debemos pensar en los riesgos que corren nuestras democracias más allá de la violencia física. Ya no estamos en la época en la que los tanques soviéticos circulaban por Praga o Budapest, o que el ejército bombardeaba el palacio presidencial de Santiago de Chile: los peligros actuales se relacionan más con la disfuncionalidad, la ineficacia y el desequilibrio. En otras palabras, la degradación es más sutil y perniciosa. Es por este motivo que debemos estar extremadamente alerta y reforzar el vínculo afectivo que nos une a la democracia, ya que, a menudo, esta no está tan amenazada por los ataques de sus enemigos, sino por la falta de compromiso de sus partidarios.

En definitiva, los ataques de la extrema derecha a la democracia nos obligan a plantearnos una serie de preguntas clave para poder combatir este fenómeno. ¿De dónde surge? ¿Cómo podemos explicar su ascenso ininterrumpido? ¿Cómo han conseguido que buena parte de su relato y de sus propuestas ahora ocupen lugares centrales en la agenda de los partidos *mainstream*? ¿Podemos hablar incluso de una cierta banalización de sus ideas? En este sentido, interpela por ejemplo el contraste entre la falta de respuesta por parte de la UE ante la victoria de la extrema derecha en Austria y su fuerte reacción ante un escenario similar en 1999, cuando se impusieron sanciones diplomáticas tras la entrada del FPÖ en el gobierno. ¿Cuál es el papel de las redes sociales en el auge de unos movimientos que cada vez más atraen a jóvenes que idolatran a políticos disruptivos como si fueran estrellas del pop? ¿Cómo podemos explicar la aparición de ideas populistas de extrema izquierda que comparten parte de los ideales de la extrema derecha? ¿De qué herramientas dispone la democracia para hacerles frente? ¿Cómo podemos oponernos a un adversario que ya no cuestiona la democracia con métodos violentos sino desde dentro del sistema?

De las respuestas que sepamos dar a estas preguntas dependerá no solo el futuro de la democracia, sino también su calidad y su penetración en la sociedad..

Fotografía: «Estar fuera de la democracia es inconstitucional». Elke Wetzig. Creative Commons - Share Alike 4.0

Política internacional y globalización

Le Monde ONU: la panne tragique du multilatéralisme

L'editorial del diari *Le Monde* subratlla que 'escalada entre Israel i Hezbol·là torna a mostrar la incapacitat de les Nacions Unides per gestionar grans crisis. Mentre els líders

mundials pujaven al podi l'un rere l'altre, dos grans conflictes -la invasió russa d'Ucraïna i la destrucció de Gaza en resposta a les massacres perpetrades per Hamàs l'octubre de 2023- il·lustren la paràlisi del Consell de Seguretat, bloquejada per vetos nord-americans i russos. Més enllà de resolucions simbòliques adoptades per l'Assemblea General i que romanen sense efectes concrets, i malgrat el treball crucial de les agències de l'ONU en la lluita contra la fam i en defensa dels refugiats, la reforma del Consell de Seguretat és essencial, tot i que sembla bloquejada. En efecte, l'única modificació significativa des de la seva creació ha estat la incorporació de membres no permanents. D'altra banda, la composició actual del Consell és obsoleta i inadequada per a les realitats del món contemporani. En definitiva, la paradoxa és que la impotència de les Nacions Unides coincideix amb la multiplicació de les crisis globals, com el col·lapse de l'estat, les pandèmies, les migracions i el canvi climàtic, que requereixen respostes multilaterals que l'organització actualment no pot aportar.

Alexander Gabuev & Oliver Stuenkel The Battle for the BRICS

Els BRICS celebraran la seva cimera anual a Kazan a finals d'octubre, la qual cosa suposa un moment important per a Vladimir Putin, ja que els BRICS creixen malgrat els esforços occidentals per aïllar Rússia arran del conflicte d'Ucraïna. Els BRICS representen ara el 35,6% del PIB mundial (més que el G-7) i el 45% de la població mundial. El grup està atraient més interès dels països que busquen una major autonomia de les institucions globals liderades pels Estats Units, posicionant els BRICS com un contrapès al G-7. Tanmateix, l'autor esmenta que el bloc està dividit. Mentre Rússia i la Xina busquen desafiar l'hegemonia dels Estats Units, altres membres com el Brasil i l'Índia afavoreixen la reforma, en lloc de voler capgirar l'ordre global. Al seu parer, aquesta divisió interna, entre membres antioccidentals i no alineats, marcarà el futur dels BRICS. Assenyala que l'expansió dels BRICS, especialment amb la inclusió de l'Iran, reflecteix la influència creixent de la Xina, però també introdueix més reptes interns. La reticència del Brasil i l'Índia a comprometre's plenament amb una agenda antioccidental mostra la fragilitat del bloc. A mesura que els BRICS s'expandeixen, la seva coherència es pot debilitar, però segueix sent una plataforma vital per als països que busquen navegar per un món cada cop més multipolar. Conclou que Occident, en lloc de rebutjar els BRICS o veure'ls com una amenaça directa, hauria de reconèixer la importància del bloc i abordar els greuges que impulsen els països a buscar alternatives a l'ordre global liderat pels Estats Units. Si ho fés, Occident podria evitar que els BRICS es converteixin en una força totalment antioccidental.

Zvi Bar'el Nasrallah's Heir May Choose Hezbollah's Survival Over Its War Against Israel

La llista actual de candidats per succeir a Hassan Nasrallah com a secretari general d'Hezbollah inclou Hashem Safi al-Din i Naim Qassem. Safi al-Din, cap del Consell Executiu d'Hezbollah i cosí de Nasrallah, es considera un candidat important, amb estrets vincles amb el lideratge i les operacions militars de l'Iran. Naim Qassem, el diputat de Nasrallah, és un erudit religiós respectat, però no té una àmplia experiència militar i administrativa.

L'autor considera que la decisió, que es veurà influenciada per Teheran, és crucial per a l'estabilitat d'Hezbollah, sobretot perquè el grup s'enfronta a reptes interns i externs. Ara Hezbollah ha de reconstruir la seva posició política al Líban mentre gestiona el conflicte en curs amb Israel. Malgrat les pèrdues militars de l'organització, encara controla una infraestructura civil i econòmica crítica al Líban. L'Iran està preocupat perquè la posició debilitada d'Hezbollah pugui provocar un descontentament públic al Líban, que podria erosionar la influència del grup en la societat libanesa. A més, l'estratègia regional de l'Iran, especialment amb els seus altres *proxies* com les milícies xiïtes a l'Iraq i els hutis al Iemen, pot complicar-se molt si l'estatus i el prestigi d'Hezbollah disminueixen. Afirmar que l'Iran està equilibrant el seu desig d'evitar un conflicte regional de més gran abast amb el manteniment de la seva influència, tal com han destacat els recents esforços diplomàtics per alleujar les sancions. El proper líder de Hezbollah doncs haurà de prioritzar la supervivència del grup al Líban per sobre del seu conflicte amb Israel.

Hussein Ibish Hezbollah Got Caught in Its Own Trap

Els darrers atacs d'Israel contra Hezbollah al Líban ha afeblit greument el *proxy* regional més poderós de l'Iran. El lideratge d'Hezbollah ha estat delmat i les seves operacions futures s'han vist compromeses. Això suposa un cop significatiu a l'estratègia de Teheran d'utilitzar Hezbollah i altres grups com a defensa contra els atacs israelians o nord-americans. A diferència de Hamàs i els hutis, Hezbollah és totalment una creació de l'Iran i ha jugat un paper clau en l'avenç dels interessos iranians a la regió. En efecte, Hezbollah ha definit durant molt de temps el seu paper d'acord amb els objectius de l'Iran, especialment en donar suport a Bashar al-Assad a Síria. Sota Hassan Nasrallah, Hezbollah va augmentar la seva influència, sobretot després de la mort de Qassem Soleimani, organitzant i unificant milícies recolzades per l'Iran. No obstant això, la implicació del grup en els atacs de Hamàs el 7 d'octubre contra Israel el va deixar més vulnerable, ja que la resposta d'Hezbollah es va limitar a escaramusses frontereres més que a una participació a gran escala. L'autor assenyala que les implicacions més àmplies d'aquesta nova guerra podrien suposar una reavaluació per part de l'Iran de la seva estratègia regional, amb un probable enfocament doble centrat en les ambicions nuclears i la negociació de l'alleujament de les sancions. Mentrestant, les victòries tàctiques d'Israel poden animar més accions militars, possiblement conduint a un augment de les tensions regionals, especialment pel que fa a les instal·lacions nuclears de l'Iran.

Dahlia Scheindlin The Fight for a New Israel

En aquest article, l'autora analitza els reptes importants als quals ha de fer front la democràcia a Israel, posant de relleu la confusió política i institucional que va precedir l'atac de Hamàs el 7 d'octubre de 2023. Argumenta que la manca d'una constitució d'Israel i els fonaments democràtics incomplets han fet que les seves institucions siguin vulnerables, la qual cosa ha permès al govern de Netanyahu i a l'extrema dreta impulsar reformes judicials destinades a debilitar la independència judicial i avançar en l'annexió de Cisjordània. Les protestes del 2023 contra aquestes reformes van reflectir la preocupació

generalitzada sobre l'erosió dels controls democràtics, però molts manifestants van passar per alt la connexió entre la crisi democràtica d'Israel i la seva ocupació dels territoris palestins. L'article també subratlla que el fracàs d'Israel en adoptar una constitució formal, juntament amb polítiques que prioritzen la supremacia i l'annexió jueves, amenacen el seu caràcter democràtic. Demana un procés constitucional que inclogui tots els ciutadans israelians, inclosos els palestins, per garantir un futur més democràtic. Al seu entendre, si no aborda tant la crisi democràtica interna com l'ocupació, Israel corre el risc de soscavar encara més la seva legitimitat i consolidar-se com un estat d'*apartheid*. L'autora conclou subratllant que la veritable renovació democràtica a Israel ha d'implicar un compromís total amb la igualtat i el reconeixement de l'autodeterminació palestina.

Arnaud Dubien Pourquoi Moscou ne négocie pas

La incursió de les tropes ucraïneses a la regió de Kursk l'agost de 2023 va marcar un fort moment simbòlic, el primer atac estranger a territori rus des de 1941. Malgrat la contraofensiva russa al setembre i la continuació dels combats al Donbàs, aquest esdeveniment no ha alterat l'estratègia russa, que continua centrada en una guerra de desgast. El Kremlin, convençut que el temps corre a favor seu, no preveu negociacions immediates i dubta de la fiabilitat de Donald Trump en cas de reelecció. L'autor apunta que a Rússia, la reacció inicial de xoc i ira davant la incursió s'ha calmat, malgrat la limitada mobilització pública del Kremlin. Putin ha reafirmat estar disposat a la reobertura de negociacions, però les condicions posades per Moscou (retirada de les tropes ucraïneses i reconeixement de les annexions) fan improbable qualsevol acord a curt termini. El Kremlin veu els Estats Units com l'únic interlocutor rellevant, tot i que Moscou també busca implicar socis del Sud Global i no dependre únicament d'Occident per a les garanties post conflicte. La guerra d'Ucraïna, planificada inicialment com una operació ràpida, s'ha convertit en un conflicte prolongat. Rússia ha reforçat el seu exèrcit, però sense passar a una economia de guerra total. El dilema per a Putin és ara si ha de mantenir una guerra de desgast o intensificar les operacions, una elecció dificultada per la reticència de la població a acceptar una mobilització massiva.

The Economist The war is going badly. Ukraine and its allies must change course

Perquè Ucraïna i els seus aliats occidentals tinguin èxit en el conflicte en curs amb Rússia, *The Economist* considera que primer han de reconèixer que actualment estan perdent. Malgrat les visites recents del president Zelensky als Estats Units per demanar suport, Ucraïna necessita una estratègia més ambiciosa per canviar la seva sort, sobretot tenint en compte els avenços de Rússia a l'est. Tot i que les pèrdues russes són altes, Ucraïna, amb molt menys recursos, també pateix molt, s'enfronta a talls d'electricitat i la moral disminueix entre la seva població i els seus militars. El suport occidental també comença a disminuir, especialment a països com Alemanya i França, on alguns partits i segments de la població consideren que l'ajuda a Ucraïna és un malbaratament. Si Zelensky continua aferrat a la idea de recuperar tots els territoris perduts a Rússia des del 2014, corre el risc

d'alienar els seus aliats i crear divisió a casa seva. L'article apunta que hauria de comunicar al seu poble que l'objectiu principal és evitar que Ucraïna es converteixi en un estat fallit que suposi una amenaça per a Europa. Per la seva banda, els socis d'Ucraïna han de reforçar l'estratègia de guerra de Zelensky proporcionant el suport militar necessari, inclosos míssils de llarg abast i sistemes de defensa, alhora que fomentant la producció nacional d'armes per millorar la fiabilitat i la innovació. Finalment, afirma que abandonar Ucraïna podria debilitar les aliances occidentals a nivell mundial i que una Ucraïna disfuncional pot convertir-se en un veí desestabilitzador, amb un augment del nacionalisme i la corrupció. Per tant, un front únic entre Ucraïna i els seus aliats és essencial per evitar la derrota d'Ucraïna i garantir la seguretat i l'estabilitat d'Europa.

Melisa Molina De espaldas al mundo

En el primer discurs davant l'ONU, el president argentí Javier Milei va anunciar que Argentina abandonarà la seva històrica posició de neutralitat i no adherirà al Pacte del Futur, adoptant una postura alineada amb països com Rússia i Veneçuela. Durant la seva intervenció, va acusar l'ONU de ser «socialista» i d'haver adoptat polítiques d'esquerra que han portat a un «rumb tràgic», criticant especialment els confinaments del 2020, que va considerar delictes de lesa humanitat. Milei es va autodefinir com un «economista liberal llibertari», i va prometre que l'Argentina estarà a l'avantguarda en la defensa de la llibertat, destacant el suport a Israel en conflictes internacionals. També va argumentar que l'ONU s'ha desviat de la missió original de promoure la pau i ha estat substituït per un model de govern supranacional que imposa una manera de vida. Va denunciar l'Agenda 2030 com un programa socialista que atenta contra la sobirania dels estats i els drets individuals. També va criticar l'ingrés de dictadures al Consell de Drets Humans i va esmentar que l'ONU ha fracassat a resoldre conflictes globals, citant la situació de les Illes Malvines i la invasió russa a Ucraïna. Milei va concloure la seva arenga advertint sobre la «fi de cicle» del col·lectivisme i la incapacitat de les agendes progressistes per abordar problemes reals, reafirmant que les idees d'esquerra acaben restringint la llibertat de les persones. Al llarg del discurs, no va abordar en cap moment el deute extern de l'Argentina amb l'FMI ni es va fer crítiques directes a la Xina.

Christophe Ventura Au Venezuela, une crise sans fin

El chavisme constitueix un moviment sociopolític que agrupa forces socials, polítiques i militars, sobretot a través del Partit Socialista Unit de Veneçuela (PSUV). Recentment, ha sorgit un chavisme dissident que critica l'autoritarisme creixent del govern i les seves polítiques econòmiques liberals, que promouen la desigualtat. L'autor assenyala que els resultats de les darreres eleccions, impugnats per moltes veus, incloses les d'esquerra, han generat acusacions de falta de transparència. Els governs de països com el Brasil i Colòmbia no reconeixen aquests resultats, assenyalant la manca d'auditories i publicacions oficials. El Centre Carter i els experts de les Nacions Unides també han criticat l'incompliment de les normes electorals. La situació es veu agreujada per les sancions dels EUA, que debiliten l'economia veneçolana i dificulten l'organització d'eleccions lliures.

Aquestes sancions, que van començar l'any 2015, tenen com a objectiu reduir els recursos de l'Estat i dificultar el comerç exterior, i han contribuït a una crisi econòmica i a una emigració massiva. Les tensions entre el govern de Maduro i l'oposició estan augmentant, amb acusacions de terrorisme d'estat per part de l'oposició i augment de les mesures repressives del govern. En darrer terme, l'autor afirma que davant d'aquest atzucac, les solucions polítiques negociades, lliures de sancions, són indispensables per evitar un empitjorament de la crisi i un potencial conflicte civil.

Raja Krishnamoorthi Xi Jinping Is Prioritizing Political Survival Over Economic Prosperity

El sentiment general entre els ciutadans xinesos pel que fa al seu futur sota el president Xi Jinping és en gran mesura negatiu, i molts se senten menys esperançats que abans del seu lideratge. L'economia del país està encarant els seus reptes més greus des de l'era maoista, caracteritzats per un creixement alentit, un alt atur i un mercat de l'habitatge en col·lapse. Malgrat això, Xi ha reafirmat el seu compromís amb el control estatal de l'economia durant el recent Tercer Ple del Partit Comunista Xinès (PCC), al·legant que s'han assolit els objectius de reforma anteriors, malgrat les proves en contra. L'autor argumenta que l'administració de Xi està prioritant l'expansió de la fabricació mitjançant subvencions massives, afavorint un model impulsat per l'exportació per sobre del consum intern. Aquesta estratègia ha despertat preocupació entre els líders estrangers i ha deixat als ciutadans xinesos sense poder respecte a l'elaboració de polítiques centrals. El poder històric del PCC s'ha basat en el creixement econòmic a canvi de la lleialtat política, però l'estancament econòmic actual està causant un descontentament generalitzat, provocant protestes més freqüents. Els experts argumenten que per restaurar la confiança pública i enfortir l'economia, el PCC hauria d'afluixar el seu control i abordar els importants problemes econòmics als quals s'enfronta el país. No obstant això, Xi ha optat per la consolidació del seu poder, limitant la dissidència i els debats sobre polítiques econòmiques alternatives. L'enfocament de Xi segueix sent en assolir el domini tecnològic a costa del benestar dels ciutadans i la recuperació econòmica. L'autor conclou que atesa la trajectòria actual, és poc probable que hi hagi canvis significatius en la governança, les estratègies econòmiques o la política exterior de la RPC en un futur proper.

Catalunya, España, Europa

Oriol Nel·lo El territori de Catalunya: cinc reptes

L'autor afirma que en les darreres dècades el territori català ha experimentat transformacions notables degut a la urbanització i la integració en l'economia global, fet que planteja cinc reptes principals: la distribució de la població, la mobilitat, les desigualtats socials, la crisi ambiental i la gestió del territori. En primer lloc, malgrat una integració territorial creixent, la percepció de la dualitat entre zones rurals i urbanes es manté viva. Segon, la mobilitat ha augmentat, amb més persones vivint, treballant i utilitzant serveis fora de la seva localitat. A més, el turisme i les migracions contribueixen a

la pressió sobre els recursos i les infraestructures. Tercer, la segregació residencial reflecteix i perpetua les desigualtats socials. Els municipis amb més població vulnerable tenen menys recursos per oferir suport, la qual cosa s'agreuja a nivell metropolità. Quart, Catalunya es veu greument afectada pel canvi climàtic i la crisi energètica. L'adaptació a aquests fenòmens i la transició cap a energies renovables són necessàries, però l'autor adverteix que de hi ha retards significatius. Finalment, considera que Catalunya necessita noves polítiques de planejament territorial per afrontar aquests desafiaments, amb una ordenació més coordinada i efectiva del territori, així com un sistema de govern adequat per gestionar les transformacions socials i ambientals. En darrer terme, aquest és el darrer i el més important dels reptes, ja que en depenen, en bona mesura, l'eficiència, l'equitat i la sostenibilitat del país.

Hans Kundnani Europe Takes a Trumpian Turn

A les darreres eleccions al Parlament Europeu, els partits d'extrema dreta van obtenir guanys importants, amb dues aliances d'extrema dreta que s'han convertit en el tercer i quart grup més gran del parlament, superant el grup centrista *Renew Europe*. Aquest augment de l'extrema dreta a tot Europa, des de França fins a Alemanya, Itàlia i més enllà, ha alarmat molts partidaris centristes de la UE que temen una possible caiguda de la UE a mans de l'extrema dreta, que consideren una amenaça per a la integració europea. Tanmateix, l'autor afirma que aquesta preocupació es deu a un malentès de la relació entre l'extrema dreta i la UE. Les posicions nacionalistes de l'extrema dreta —que emfatitzen una identitat europea lligada a la blancor i al cristianisme— no s'oposen necessàriament a la UE sinó que reflecteixen una visió diferent de la unitat europea. En realitat, l'extrema dreta i la UE poden ser més compatibles del que es pensa. La UE sempre ha contingut elements d'identitat ètnica i cultural, i els avenços recents mostren que els partits de centredreta proeuropeus han adoptat cada cop més posicions properes a l'extrema dreta, especialment en temes com la immigració. Per consegüent, considera que l'ascens de l'extrema dreta a la UE no significa necessàriament que el bloc es desintegri. En canvi, podria continuar integrant-se d'una manera alineada amb les perspectives d'extrema dreta sobre la identitat i la immigració. Aquest canvi és semblant a com el centredreta proeuropeu ha integrat idees d'extrema dreta, com en el cas de les polítiques migratòries. A més, considera que el focus posat per la UE en l'autonomia estratègica s'enfronta a complicacions a causa de l'ascens dels governs d'extrema dreta. El potencial de lideratge de l'extrema dreta en països clau de la UE, com França, podria crear noves dependències i reptes. En resum, l'auge de l'extrema dreta està remodelant la UE des de dins, barrejant les seves polítiques amb ideologies d'extrema dreta i complicant la noció d'un projecte europeu cosmopolita.

John Kampfner Radical left and radical right have become indistinguishable

L'aparició de l'Aliança Sagra Wagenknecht (BSW) a Alemanya i els seus bons resultats electorals ha despertat el debat sobre la seva alineació política, amb alguns titllant-la d'extrema dreta i altres d'extrema esquerra. L'autor considera que aquesta distinció entre

aquestes etiquetes és cada cop més irrellevant en el panorama polític actual, ja que afirma que la veritable divisió és ara entre la política popular i la política populista. Els termes «esquerra» i «dreta» estan perdent el seu significat a mesura que canvien les ideologies polítiques. Els partits de la dreta radical d'arreu d'Europa, com el *Rassemblement National* (RN) de França i l'Alternativa per Alemanya (AfD) estan adoptant polítiques intervencionistes estatals i postures socials liberals per atreure votants preocupats per la immigració. Mentrestant, els partits d'extrema dreta d'Europa de l'Est posen l'accent en els valors tradicionals. Un factor comú clau entre aquests grups és el seu suport al president rus Vladimir Putin, un sentiment anteriorment associat a l'extrema esquerra, però ara acceptat per l'extrema dreta. Wagenknecht exemplifica aquesta convergència d'ideologies, combinant una crítica de la política dominant amb elements tradicionalment associats tant a l'extrema esquerra com a la dreta. El seu partit advoca per acabar amb el suport a Ucraïna i restringir l'accés als sol·licitants d'asil, cosa que reflecteix una tendència més àmplia de posicions. Aquesta convergència reflecteix casos anteriors, com el referèndum del Brexit, on les faccions d'esquerra i de dreta compartien narratives contra l'establishment. L'autor argumenta que l'auge de la política radical, tant d'esquerra com de dreta, es deu en part a la insatisfacció respecte de la incapacitat dels partits *mainstream* per abordar els canvis ràpids i les incerteses econòmiques. En definitiva, les ideologies radicals d'esquerra i dreta es barregen cada cop més, plantegen un repte important a les categories polítiques tradicionals i reflecteixen un descontentament més ampli entre la població.

Cas Mudde & Gabriela Greilinger Europe's far-right parties are anti-worker

L'extrema dreta sovint es presenta com un defensor de la classe treballadora i del poble deixat de banda per les elits. I se suposa que és capaç d'abordar els greuges dels que han estat abandonats pels partits d'esquerra tradicionals. Aquest relat suggereix que els partits d'extrema dreta han canviat la seva posició en temes socioeconòmics, presentant-se com els nous defensors dels drets dels treballadors, en substitució dels partits socialdemòcrates. No obstant això, els autors argumenten que un estudi recent que han dut a terme revela una realitat diferent. Així, afirmen que malgrat el relat establert per la dreta radical, els treballadors no s'han alineat predominantment amb els partits d'extrema dreta. En canvi, generalment s'han inclinat més cap als partits de la dreta tradicional i els partits ecologistes. L'anàlisi dels patrons de vot d'extrema dreta al Parlament Europeu entre 2019 i 2024 mostra que aquests partits sovint donen suport a les polítiques oposades als interessos dels treballadors. Això inclou votar en contra de mesures relacionades amb els drets dels treballadors, com ara el salari mínim, la transparència salarial i les pràctiques de qualitat. Les posicions sobre temes socioeconòmics revela divisions importants dins dels partits d'extrema dreta. Per exemple, pel que fa a l'impost mínim de societats a tota la UE, els grups ID i ECR es van dividir, la qual cosa contrasta amb els patrons de vot més consistents d'altres grups polítics. Els grups ID i ECR mostren doncs una escassa disciplina de vot en qüestions socioeconòmiques, cosa que indica que aquests temes no són centrals als seus programes. L'estudi també revela diferències regionals atès que els partits d'extrema dreta del sud d'Europa són lleugerament més favorables als drets dels

treballadors en comparació amb els seus homòlegs del nord. En definitiva, la representació de l'extrema dreta com a favorable als treballadors és en gran mesura enganyosa. Malgrat la seva retòrica, les accions dels partits d'extrema dreta sovint soscaven els drets dels treballadors. Els seus patrons de vot i el seu suport polític revelen una posició coherent de la dreta en qüestions socioeconòmiques, més alineada amb les polítiques de dretes que van en contra dels drets dels treballadors.

Josep Borrell Un bond en avant? Le rapport Draghi et le futur géopolitique de l'Europe

L'Alt Representant de la Unió Europea per a la Política Exterior, Josep Borrell aborda la necessitat d'Europa de posar-se al dia amb la seva bretxa tecnològica, especialment en els àmbits digital i energètic, alhora que reforçar la seva autonomia i el seu model social. Al seu entendre, això requereix no només inversions a Europa, sinó també un major compromís internacional per contrarestar el canvi climàtic i limitar la influència de la Xina i Rússia al Sud Global. Subratlla la importància d'una política activa de la indústria de defensa europea, en resposta a les amenaces geopolítiques, en particular la guerra d'Ucraïna. Les inversions actuals en defensa es consideren insuficients, amb gran part de l'equipament militar adquirit fora de la Unió. L'informe Draghi proposa una consolidació de la indústria de defensa europea, però Borrell expressa dubtes sobre la seva implantació a causa de la fragmentació del mercat militar. Suggereix aclarir els rols i les funcions de la Comissió Europea i els estats membres i utilitzar mecanismes com l'Agència Europea de Defensa per coordinar els esforços. Planteja preguntes sobre la possibilitat d'un pressupost comunitari per finançar les capacitats militars i demana una millor cooperació intergovernamental. Finalment, Borrell també aborda el finançament de la indústria de defensa, demana eliminar els obstacles al finançament privat i considerar el deute europeu per donar suport als esforços militars. L'imperialisme rus es presenta com un risc existencial, que pot justificar mesures financeres audaces. Finalment, insisteix en la importància de traduir les recomanacions de l'informe en accions concretes per donar resposta als reptes contemporanis.

Nicholas Watson Report warns developments in central, southeast Europe presage EU's xenophobic drift

Un informe recent del Consell Europeu de Relacions Exteriors (ECFR) posa de relleu qüestions crítiques que soscaven la democràcia dins de la UE, com ara la «blancura» del bloc, la manca de sentiment europeu a l'Europa Central i Oriental i la creixent desil·lusió entre els joves pel que fa a la UE. Intitulat «Benvinguts a Barbieland: el sentiment europeu a l'any de les guerres i les eleccions», l'informe compara la UE amb un món de ficció que sobreestima la seva perfecció i passa per alt els punts cecs. L'informe assenyala que els populistes de CEE han aprofitat la crisi dels refugiats del 2015 per promoure un discurs sobre la seva superioritat cultural sobre l'Europa occidental, reivindicant el lideratge moral després de la invasió russa d'Ucraïna. Aquesta narrativa ha contribuït a la baixa participació de votants a les recents eleccions al Parlament Europeu i a la manca

d'entusiasme per commemorar els aniversaris de la pertinença a la UE als països de l'Europa central. Els partits euroescèptics estan guanyant popularitat, la qual cosa suposa el risc d'una comprensió «ètnica» de la identitat europea entre els ciutadans de l'Europa central oriental. L'informe conclou amb una advertència que la UE corre el risc d'adoptar una concepció «ètnica» en lloc d'una concepció «cívica» de la identitat europea. Insta els defensors proeuropeus a reconèixer aquests punts cecs, amplificar les veus poc representades i promoure una comprensió cívica d'Europa que s'alinea amb els valors fonamentals de la UE.

Barbara Moens & Nicholas Vinocur Brussels yawns as Europe's populists notch yet another win

La recent victòria d'Herbert Kickl i el seu Partit per la Llibertat (FPÖ) d'extrema dreta a Àustria ha despertat preocupacions per la creixent influència dels partits extremistes a Europa, però els autors denuncien que els funcionaris de la UE estan minimitzant el seu impacte potencial en la política europea. Argumenten que, malgrat un canvi de to, és poc probable que la política austríaca canviï significativament, reflectint una tendència més àmplia de normalització dels partits d'extrema dreta a tota la UE. Aquesta tendència inclou guanys notables per als partits d'extrema dreta d'altres països, com Alemanya i els Països Baixos, i es veu com un repte per integrar la política europea. Malgrat aquest gir cap a la dreta, la UE ha aconseguit mantenir l'estabilitat, amb la política de coalició sovint diluint la influència dels polítics d'extrema dreta. A Àustria, per exemple, l'FPÖ pot necessitar moderar les seves posicions per aconseguir un paper de govern. La situació a Itàlia amb Giorgia Meloni mostra una dinàmica similar, on el seu govern no ha estat tan obstructiu com es temia. Tanmateix, els autors alerten de que la normalització de les ideologies d'extrema dreta continua afectant el panorama polític, facilitant l'expressió de persones amb opinions xenòfobes. Les victòries d'aquests partits solen portar els partits *mainstream* a adoptar les seves agendes, legitimant encara més les posicions d'extrema dreta. Finalment, subratllen el contrast de la resposta silenciosa de la UE a l'èxit recent de l'FPÖ amb la seva forta reacció davant un escenari similar el 1999, quan es van imposar sancions diplomàtiques després de l'entrada de l'FPÖ al govern. Al seu entendre això il·lustra un canvi en la manera com la UE es relaciona amb els moviments d'extrema dreta.

Democracia, diversidad y cultura

Luis Carlos Pinzón Las democracias se enfrentan a una crisis de legitimidad electoral

L'article recull les conclusions de l'informe anual de l'Institut Internacional per a la Democràcia i l'Assistència Electoral (IDEA) on es destaca que el qüestionament de la legitimitat electoral s'ha convertit en un fenomen global, amb un increment de les denúncies de frau i desconfiança en els sistemes electorals. Exemples d'això són les acusacions infundades de Donald Trump el 2020 i Jair Bolsonaro el 2022, que van culminar en assalts als poders públics. L'informe ressalta que una de cada cinc eleccions entre el

2020 i el 2024 ha estat discutida d'alguna manera, la qual cosa ha afectat la confiança pública en els processos democràtics. IDEA identifica quatre causes principals per a aquesta pèrdua de confiança: el creixement de la desigualtat, la corrupció, la incapacitat de les democràcies per gestionar els canvis socials ràpids i un entorn internacional menys hostil cap als règims autoritaris. Aquests factors generen una polarització política extrema, amplificada per les xarxes socials. L'informe assenyala que, el 2023, la democràcia va continuar el seu declivi. A 82 països es va registrar una reculada en indicadors democràtics, destacant la disminució de la participació electoral, la credibilitat de les eleccions i el respecte als drets fonamentals. A més, IDEA analitza les diferents regions del món, destacant els reptes particulars d'Amèrica Llatina, els EUA i el Canadà, Europa, Àfrica, Àsia i el Pacífic. Conclou que, en general, les democràcies enfronten reptes greus, però també hi ha senyals d'esperança en alguns països on s'observen avenços en la participació ciutadana i la representació política.

Marietje Schaak Big Tech's Coup

La prohibició del Tribunal Suprem del Brasil a la plataforma de xarxes socials X (abans Twitter) posa de manifest la lluita que s'està produint entre la tecnologia i la democràcia. Aquesta prohibició va ser el resultat del desafiament d'Elon Musk a les ordres judicials destinades a combatre la desinformació relacionada amb l'expresident Jair Bolsonaro. La resposta de Musk va implicar eludir la prohibició a través de diversos mitjans, com ara fomentar l'ús de VPN i aprofitar la seva xarxa Starlink, la qual cosa va revelar una tendència inquietant: el poder creixent de les empreses tecnològiques sobre la governança democràtica. Els responsables polítics han lluitat per seguir el ritme dels ràpids avenços tecnològics, deixant els governs vulnerables i sovint depenent d'empreses privades per a infraestructures i seguretat crítiques. L'autor afirma que la manca de regulació permet als executius tecnològics exercir una influència important, de vegades actuant com a governants *de facto* en sectors tradicionalment gestionats pels estats. Per contrarestar aquesta tendència, argumenta que els líders democràtics han de prioritzar la reducció de la seva dependència respecte de les empreses tecnològiques, la reconstrucció de l'experiència tecnològica dins del govern i l'establiment de marcs reguladors sòlids que responsabilitzin aquestes empreses. En aquest sentit, el cas brasiler serveix d'avertència i de crida a l'acció, posant èmfasi en la necessitat d'una governança efectiva en l'era digital per protegir les institucions i els valors democràtics. Si els governs decideixen actuar amb decisió, poden reclamar la seva autoritat i assegurar-se que la tecnologia serveix la cosa pública en lloc de socavar-la.

Economía, bienestar e igualdad

Valeria Fappani & Blanca Marabini San Martín EU China Policy Under von der Leyen 2.0

El 17 de setembre es va fer pública la composició de la nova Comissió Europea i la presidenta Ursula von der Leyen va presentar les grans línies mestres de la UE per als

propers cinc anys, dins d'un context marcat per la publicació de l'informe Draghi, que posa l'accent en la millora de les polítiques internes de la UE, especialment pel que fa a la Xina i els Estats Units. L'informe destaca tres àrees clau per al creixement sostenible: superar la bretxa d'innovació amb els Estats Units i la Xina, establir un pla conjunt de descarbonització i reduir les dependències. La nova comissària Teresa Ribera Rodríguez, que dirigeix la cartera de competència i *Green Deal*, ha anunciat com a objectiu alinear els interessos nacionals i locals amb els objectius més amplis de la UE, especialment en el sector dels vehicles elèctrics, on les tarifes dels fabricants xinesos s'han convertit en polèmiques. Així doncs, malgrat algunes negociacions amb la Xina, és probable que la UE continuï amb la seva política d'aranzels. Les autores consideren que la nova cap de política exterior i de seguretat, Kaja Kallas adoptarà una postura més dura amb la Xina en comparació amb el seu predecessor, i advocarà per polítiques de drets humans més sòlides. En canvi, afirmen que Stéphane Séjourné, el nou vicepresident executiu de prosperitat i estratègia industrial, mantindrà un enfocament més obert a la Xina tot rebutjant, però, les accions unilaterals xineses. Per la seva banda, Maroš Šefčovič té l'encàrrec de «reduir el risc» de la relació de la UE amb la Xina, posant l'accent en l'equilibri entre la competitivitat i la producció ètica en el sector dels vehicles elèctrics. Quan aquests nous comissaris prenguin possessió del càrrec, s'enfrontaran al repte de conciliar els diferents interessos nacionals amb els objectius a escala de la UE, especialment pel que fa a les relacions comercials amb la Xina. Els primers signes de discòrdia dins de la UE són evidents, amb els debats en curs sobre els aranzels que indiquen que assolir una estratègia cohesionada pot ser un assumpte complicat.

Amedeo Lepore Une stratégie euro-méditerranéenne dans le nouvel ordre économique mondial

Després del trencament abrupte dels vincles entre la Unió Europea i Rússia, la relació entre Europa —en particular els països del sud del continent— i els països del sud —en particular els de la riba sud de la Mediterrània— representa una perspectiva essencial per a la creació d'una àmplia zona d'intervenció econòmica i per a la difusió d'inversions productives, infraestructures logístiques i connexions digitals i intercanvis comercials. L'autor argumenta que la projecció euromediterrània no només permet assolir l'objectiu d'equilibrar els fenòmens de desacoblament entre la Xina i els Estats Units i la reorganització dels equilibris geoeconòmics globals, sinó construir un nou model de desenvolupament que retorni a l'esfera de la competició mundial una Europa conscient i protagonista dels necessaris processos de transformació tant des del punt de vista polític com des d'un punt de vista més estrictament econòmic. Més enllà del concepte, aquesta no és una tasca fàcil. Tot i que Europa ha mostrat diverses mostres de vitalitat amb les seves respostes a la COVID-19 i els plans de recuperació que se'n deriven, començant per NextGenerationEU, l'autor afirma que ha d'assumir de nou un paper protagonista en els processos de creixement de l'economia global, concretant la seva reacció post-pandèmia i abandonant les solucions errònies amb què va reaccionar davant la crisi financera mundial de 2008, per mitjà d'un canvi estructural i durador. Al seu entendre, aquest objectiu es podria assolir consolidant l'obertura d'una nova fase de governança multinivell, reformant acords, normes i procediments que dificulten la competitivitat europea i adoptant polítiques

econòmiques i socials atrevides i innovadores. És des d'aquest vessant que l'autor aborda algunes qüestions que seran centrals en un futur proper: disposar de les eines adequades per desplegar una acció eficaç cap a les regions del Sud i, en particular, del continent africà; la promoció de nous acords internacionals i el paper d'Europa; la posició dels països àrabs en una perspectiva euromediterrània; les principals economies mundials i l'evolució de l'oportunitat africana; i, finalment, els problemes demogràfics al sud d'Europa.

Sostenibilidad y cambio climático

Laurence Tubiana & Ana Toni The case for a global climate assembly

Gairebé una dècada després de l'Acord de París, els avenços per abordar la crisi climàtica estan endarrerits, especialment pel que fa a les inversions necessàries per a sectors com l'energia, el transport i l'agricultura. Malgrat el reconeixement generalitzat de la necessitat de reformes, el lent ritme d'acció i les injustícies percebudes en les polítiques climàtiques estan alimentant la reacció social. La polarització al voltant de qüestions com les divisions generacionals i les desigualtats globals es veu agreujada per la desinformació a les xarxes socials. Tot i que hi ha acord sobre la necessitat de la reforma climàtica, les autores destaquen que no hi ha consens sobre com fer-ho de manera equitativa. Molta gent dona suport a l'acció climàtica urgent, però la confiança en els governs és baixa. Consideren que una solució seria augmentar la participació pública en l'elaboració de polítiques climàtiques, com ara a través d'assemblees ciutadanes. Aquestes assemblees, formades per ciutadans seleccionats aleatòriament, han tingut èxit a països com França i Brasil. Ajuden a generar consens, educar el públic i crear recomanacions polítiques lliures de pressions polítiques. També proposen la creació d'un «Fòrum Global Social-Climàtic» o Assemblea de Ciutadans Globals per fomentar la solidaritat global i la col·laboració en l'acció climàtica. El Brasil, com a amfitrió de la COP30 el 2025, es compromet a fer que l'esdeveniment sigui inclusiu, assegurant que els ciutadans de tot el món tinguin veu per donar forma a una transició verda justa i ràpida. Sense aquest tipus d'enfocament participatiu, seguirà sent difícil assolir els objectius climàtics globals.

Simone Tagliapietra et al. The European Green Deal must go global

Durant els últims cinc anys, el Pacte Verd Europeu ha generat una legislació important, amb notables implicacions internacionals. Dos exemples clau són la lleï de desforestació de la UE, que restringeix les importacions vinculades a la desforestació, i el Mecanisme d'ajustament en frontera del carboni (CBAM), que han despertat preocupacions de socis comercials com els Estats Units i la Xina. Els autors argumenten que per gestionar aquestes tensions, la UE ha d'enfortir la seva diplomàcia verda i adoptar un enfocament estratègic per alinear les polítiques comercials, climàtiques i de desenvolupament, centrant-se en les nacions globals del sud. En primer lloc, la UE ha de passar d'establir objectius climàtics a garantir la seva implementació donant suport al desenvolupament de

plans nacionals de transició verda vinculats al finançament del clima. En segon lloc, hauria de liderar les discussions sobre la fiscalitat internacional per al finançament del clima, considerant opcions com les taxes sobre l'aviació, el transport marítim i els combustibles fòssils per donar suport als països més pobres. En tercer lloc, les associacions de comerç i inversió nets seran crucials per assegurar les matèries primeres i les tecnologies netes alhora que ajuden els països socis del sud global a millorar les seves indústries de manera sostenible. Finalment, afirmen que la UE hauria d'impulsar acords internacionals sobre subsidis i aranzels ecològics per evitar conflictes comercials i garantir la descarbonització global. La cooperació amb els principals actors com els Estats Units i la Xina és essencial per evitar el proteccionisme i avançar en el comerç sostenible.

Innovación, ciencia y tecnología

Mark Scott & Konstantinos Komaitis Reenvisioning Europe's digital sovereignty

L'article destaca el fort lideratge i control d'Ursula von der Leyen sobre la nova Comissió Europea, posicionant-la per avançar en els seus objectius principals: fer que l'economia europea sigui més verda i digital. Després de fer fora l'anterior comissari Thierry Breton i fer-se càrrec del procés de selecció de nous comissaris, els autors consideren que von der Leyen té l'oportunitat de remodelar l'estratègia digital de la UE, allunyant-se de l'enfocament infructuós de la «sobirania tecnològica» que pretenia crear versions europees de grans empreses tecnològiques. En aquests sentit, demanen a la presidenta de la Comissió que promogui la innovació, l'emprenedoria i els mercats oberts en lloc de donar suport a les polítiques proteccionistes i les indústries heretades. Consideren que la nominació d'Henna Virkkunen com a vicepresidenta executiva de sobirania tecnològica, seguretat i democràcia revela la intenció de fer que la UE sigui més competitiva a nivell mundial en temes digitals. Tanmateix, també apunten que la presència del francès Stéphane Séjourné, partidari de la «sobirania tecnològica» proteccionista, pot arribar a crear una disfunció entre ambdós comissaris. L'article conclou que von der Leyen ha d'allunyar la UE del proteccionisme i l'ha de convertir en un líder mundial en innovació digital i empenedoria.

Hermann Hauser & Hazem Danny Nakib El ascenso del tecno-colonialismo

L'autora explora els reptes econòmics als quals s'enfronta la Unió Europea, tal com es descriu en un informe de l'expresident del Banc Central Europeu Mario Draghi on adverteix que la UE corre el risc de ser irrellevant en l'escenari econòmic mundial a causa de problemes estructurals, especialment pel que fa al creixement demogràfic i la la productivitat. La força de treball a Europa s'està reduint i la seva productivitat s'ha estancat, quedant significativament endarrerida amb els Estats Units i la Xina. Un factor clau és la baixa inversió de la UE en recerca i desenvolupament (R+D), amb la despesa dels Estats Units i la Xina que supera amb escreix la d'Europa. Draghi afirma que la UE

necessita un impuls financer important, i recomana uns 750-800.000 milions d'euros addicionals anuals en inversió en R+D. Tanmateix, l'autora apunta que aquest nivell de despesa és poc probable a causa de la resistència d'actors clau com Alemanya. Draghi també suggereix que els països de la UE haurien de coordinar-se millor, centrant-se en alguns sectors tecnològics prioritaris com la intel·ligència artificial i la informàtica quàntica, en lloc de dispersar els recursos entre moltes indústries. Tot i que la inversió a gran escala és improbable, Demarais assenyala que Europa encara pot millorar la seva capacitat d'innovació abordant la fragmentació del finançament públic i l'escassetat de capital de risc privat. L'aparició de campions europeus de la tecnologia podria atreure més inversió global, ajudant a prosperar les empreses emergents de la UE. Finalment, alerta de que sense una acció decisiva, Europa continuarà quedant per darrere dels Estats Units i la Xina en lideratge tecnològic i econòmic, posant així en risc la sostenibilitat futura del seu model social i la seva influència en l'escenari internacional.